

INŻ. BOLESŁAW NOWACKI

Leśnictwo w Izbach Rolniczych.

Samorząd Gospodarczy w Polsce w dziedzinie rolnictwa reprezentują powołane do życia mocą rozporządzenia Pana Prezydenta z dnia 22 marca 1928 Izby Rolnicze, których działalność ma być skierowana ku podniesieniu warsztatów produkcji rolnej na drodze z jednej strony wskazywania warunków ekonomicznych sprzyjających tej produkcji względnie przywracających opłacalność produkcji rolnej, z drugiej zaś strony ujęcia tej produkcji w takie formy i działania organizacyjno-gospodarcze, któreby zapewniły największe efekty gospodarcze i finansowe.

Produkcja leśna jako odrębna gałąź produkcji rolnej, o specyficznych warunkach ekonomicznego rozwoju i opłacalności, normowana jest na terenie prywatnej własności leśnej rygorystycznymi przepisami ustawy o ochronie lasów, z pominięciem stworzenia odpowiednich warunków rozwoju tej produkcji. Ustawa bowiem o ochronie lasów zajmuje się t. zw. planową działalnością właściciela lasu w zakresie gospodarki leśnej, nie wchodzi czy i o ile ten właściciel jest w możności, w danych warunkach gospodarczych i ekonomicznych swego warsztatu leśnego, tę planową gospodarkę stosować. Wyłania się stąd problem opłacalności produkcji leśnej, która w zasadzie jest obca dla władz ochrony lasów, nadzorujących gospodarkę leśną. Z punktu widzenia planowej gospodarki stanowisko władz ochrony lasów może być i słuszne. O pozytywnej działalności na rzecz ochrony lasów niech inne organy państwowe czy samorządowe troszczą się i z tego założenia wychodząc Izby Rolnicze jako te przedstawicielstwa samorządu gospodarczego w dziedzinie rolnictwa winny zająć się tą działalnością, która z natury swej należy do ich kompetencji.

Jak teraz ująć programowo działalność Izb Rolniczych w zakresie leśnictwa, działalność na rzecz ochrony lasów w kraju, etc. niemniej jest zagadnienie ważne jak i zagadnienie podstaw finansowych niezbędnych dla rozwoju tej działalności.

Zagadnienie programu działalności Izb Rolniczych w zakresie leśnictwa, było poruszane w prasie fachowej i na zjazdach przedstawicieli Izb Rolniczych i Ministerstwa Rolnictwa, organizacji właścicieli lasów (7 lutego 1935 r.). Na szczególną uwagę zasługują z artykułów traktujących o programie leśnictwa Izb Rolniczych artykuł p. inż. Michała Bernakiewicza (Sylwan 1933) p. t. „Izby Rolnicze a lasy prywatne“, inspektora leśnictwa Pomor. Izby Roln. i p. mr. Jana Głębowicza — „Izby Rolnicze a leśnictwo“ (Las Polski 1930 r.). Wymienieni autorzy może i jedyni, którzy temi zagadnieniami w prasie fachowej się zajmowali, naogół w poglądach swych co do programu działalności Izb Rolniczych w zakresie leśnictwa nie różnią się. Zastrzeżenie tylko czyni autor artykułu „Izby Rolnicze a leśnictwo“, że działalność ta nie może mieć charakteru przedsiębiorczego obliczonego na zysk, względnie w łonie Izby nie mogą tworzyć się biura zarobkujące, np. biura urzędzenia lasów, przysparzające Izbie dochody. Autor

uważa, że lepiejby było, żeby wogóle nie istniały wydziały leśnictwa, jeśliby miał być utrzymany taki charakter działalności.

Jest to stanowisko słuszne, zatracać się bowiem będzie właściwy społeczno - doradczy charakter działalności Izb Rolniczych na polu leśnictwa, a prace w tym kierunku nie będą odzwierciedlały postępu w leśnictwie, nabiorą z czasem cech szablonu i nie wytrzymają ani technicznej, ani handlowej konkurencji osób lub organizacji trudniących się zawodowo temi pracami. Niemniej autorytet i obiektywność stanowiska Izb Rolniczych w sprawach leśnictwa w tych warunkach nie będzie mógł być utrzymany na właściwym poziomie, czego niewątpliwie domagać się będzie opinia publiczna.

W artykule: Rola Izb Rolniczych w rozwoju gospodarki leśnej („Las Polski“ wrzesień 1935) sprecyzowałem bliżej stanowisko swe w sprawie zarówno charakteru działalności Izb Rolniczych na polu leśnictwa, jak i program tej działalności. Uznając bezpośrednią zależność inspektorów leśnictwa od dyrektora Izby za właściwą pod względem ustrojowym, program działalności Izb Rolniczych w zakresie leśnictwa ująłem w następujące działy:

I. Oświata leśna. Szerzenie oświaty pozaszkolnej w drodze:

- a) wydawania broszur, ulotek, artykułów,
- b) urządzania kursów dokształcających dla personelu leśnego lasów prywatnych,
- c) urządzania kursów z leśnictwa w szkołach i organizacjach rolniczych,
- d) urządzania odczytów, wycieczek, konkursów, pokazów, wystaw i t. p.

II. Popieranie leśnictwa.

- a) udzielanie zapomóg i wszelkiej pomocy technicznej słabszym ekonomicznie gospodarstwom leśnym przy zagospodarowaniu lasów, jak urządzaniu, zalesianiu etc.,
- b) premjowanie zalesień i postępów w poszczególnych działach gospodarki leśnej,
- c) zalesianie nieużytków,
- d) organizacja i prowadzenie doświadczalnictwa leśnego o znaczeniu praktycznym,
- e) utrzymywanie kontroli obrotu handlowego nasionami i sadzonkami leśnymi; kwalifikowanie drzewostanów nasiennych dla produkcji nasion w drodze wydawania zaświadczeń.

III. Organizacja ochrony lasów przed szkodnikami zwierzęcymi i roślinnymi, przed ludźmi i działaniem sił przyrody ze współdziałaniem z władzami ochrony lasów, władzami administracji ogólnej, organami administracji lasów państwowych.

IV. Badanie warunków i rozmiaru opłacalności gospodarki leśnej i określenia istotnych kosztów produkcji leśnej.

V. Administrowanie gospodarstwami leśnymi.

- a) wykonywanie stałego lub dorywczego poradnictwa (inspekcji lasów).

VI. Przeprowadzanie ekspertyz leśnych na żądanie władz sądowych i instytucyj państwowych (rzeczoznawcze opinie w zakresie leśnictwa i łowiectwa).

VII. Organizowanie.

- a) spółek leśnych, zarządów lasów publicznych (niepaństwowych), włościańskich i osadniczych z opieką nad nimi,
- b) organizowanie rachunkowości leśnej i księgowości.

VIII. Czynności ogólne.

A. Współdziałanie z władzami rządowymi i samorządowymi we wszelkich sprawach związanych z leśnictwem w szczególności:

- a) opinjowanie ustaw i rozporządzeń z dziedziny ustawodawstwa leśnego i wszelkich obciążeń produkcji leśnej; zgłaszanie projektów ustaw,
- b) współdziałanie w organizowaniu ubezpieczeń w leśnictwie, drzewostanów przed klęskami natury żywiołowej, ze świata przyrody martwej i żywej, życia robotników leśnych.

B. Udzielanie stronom ogólnych informacji z zakresu leśnictwa i prawa leśnego.

C. Prowadzenie statystyki leśnej.

Przedstawiony zakres działalności Izb Rolniczych w dziedzinie leśnictwa pomija odrębny dział wiedzy z leśnictwem związany — drzewnictwo, które zdaniem moim winno stanowić zakres kompetencji Izb Przemysłowo - Handlowych. Drewno bowiem w obrocie handlowo-przemysłowym, po wyjściu z działań leśnictwa, podlega innym prawom i jest niezależnym objektem badań ekonomicznych. Łączenie tego działu wiedzy z leśnictwem w Izbach Rolniczych byłoby niewskazaniem. Leśnictwo i drzewnictwo w dziedzinie badań opłacalności produkcji leśnej stanowić powinno całość, uzupełniać się przeto winny wyniki badań zwłaszcza na odcinku ekonomicznym.

Jak teraz organizacyjnie ma wyglądać inspektorat leśnictwa Izby rolniczej? Jest to zagadnienie drugorzędne i dające się rozwiązać przy ustalonym programie działalności inspektoratu i jego stanowiska pod względem ustrojowym. W programie leśnictwa wyszczególnione działy dadzą się rozlokować w następujących podstawowych referatach względnie biurach inspektoratów leśnictwa.

Biuro propagandy obejmuje działy oświaty leśnej i popierania leśnictwa.

Biuro ekonomiczne łączyć w sobie może następujące działy: Dział IV. Badanie warunków i rozmiaru opłacalności gospodarki leśnej i określenie istotnych kosztów produkcji leśnej. Dział VI. Przeprowadzanie ekspertyz leśnych. Dział VIII. Czynności ogólne, z poddziałami wymienionymi pod A, B, C.

Biuro administracji gospodarstw leśnych obejmie działy V-ty a) inspekcje stałe i dorywcze, VII a) organizowanie spółek leśnych, zarządów lasów publicznych, włościańskich i osadniczych i b) organizowanie rachunkowości i księgowości leśnej, wreszcie dział III, organizacja ochrony lasów.

Tak ujęta organizacja inspektoratu leśnictwa Izby Rolniczej nie wyklucza pewnych przesunięć poszczególnych poddziałów z kompetencji jednego biura do innego, jest to rzecz mniejszej wagi i szematu organizacyjnego w zasadzie nie zmieni. Istniejące biura z kierownikiem na czele i przydzielonymi asystentami podlegałyby zwierzchniemu nadzorowi inspektora leśnictwa, który mógłby równocześnie być kierownikiem biura ekonomicznego. Wraz z zastępcą swym (vice-inspektor) stanowiłby kierownictwo tego biura. Biuro to jak widać z zakresu kompetencji byłoby organem polityki leśnej oraz jakby centralą organizacyjną, rozdzielającą pracę między pozostałe biura a będąc pod kierownictwem inspektora miałyby równocześnie nadzór nad rozwojem działalności tych biur. W biurze propagandy w dziale popierania leśnictwa powstawać mogą organy o specjalnych zadaniach — jak drużyny urządzeniowo-leśne, zalesieniowe, doświadczalnictwa leśnego etc., względnie jedna drużyna techniczno-leśna o charakterze stałym lub skombinowana pod względem zatrudnienia fachowego personelu.

W programie działalności inspektorów Izb Rolniczych zauważa się cały szereg prac, przy przeprowadzeniu których zachodzić mogą poważne trudności zarówno natury prawnej, finansowej jak i techniczno-organizacyjnej. W związku z tem ostatniem wyłania się kwestja doboru personelu inspektorów leśnictwa o szczególnej mentalności społecznej, doświadczeniu i wiedzy fachowej.

Biuro ekonomiczne w pierwszym rzędzie będzie powołane do rozważania tych trudności, które czynić mogą nieraz nierealnymi zaprojektowane prace, będące podstawą działalności pozostałych biur. Usunięcie tych trudności może odbywać się na drodze właściwej propagandy, jaką inspektoraty leśnictwa rozwiną w początkach swej działalności, bądź przy pomocy odpowiednich zarządzeń, wydanych na podstawie nowego prawa normującego stosunki danego odcinka pracy na rzecz leśnictwa. Dla przykładu przytoczę np. sprawę kontroli obrotu handlowego nasionami i sadzonkami leśnymi oraz kwalifikowania drzewostanów nasiennych, sprawę zalesiania nieużytków, sprawę organizowania spółek leśnych, zarządów lasów publicznych, włościańskich etc., które to sprawy wyłaniać będą trudności wymiennej wyżej natury. Poważne trudności mogą wyłonić się zwłaszcza w związku z finansowaniem poszczególnych akcji na rzecz leśnictwa i ochrony lasów. Jest to zagadnienie, któremu poświęcić należy szczególną uwagę i winno być jaknajrychlej rozwiązane, jeśli działalność Izb Rolniczych ma być tą pozytywną i efektywną w całej pełni działalnością. Trwałość zatem podstaw finansowych i zasad ich tworzenia, dla ciągłości pracy inspektoratów leśnictwa i jej rozwoju ma pierwszorzędne znaczenie.

W dzisiejszym stanie rzeczy kwestja podstaw finansowych dla egzystencji i działalności inspektoratów leśnictwa nie jest uregulowana. Budżety inspektoratów leśnictwa są bardzo skromne i w wydatkach sprowadzają się do utrzymania inspektora i jego asystenta oraz kosztów ich podróży inspekcyjnych (dyjet).

Zadania Izb Rolniczych w zakresie leśnictwa jak widać z przytoczonego programu działalności inspektoratu są bardzo poważne

a powaga tych zadań jeszcze bardziej uwydatni się po zobrazowaniu stanu gospodarczego i ekonomicznego prywatnej własności leśnej w Polsce i wielu kwestyj związanych z leśnictwem. Inspektoraty leśnictwa czynne są zaledwie w czterech Izbach Rolniczych, t. j. Pomorskiej, Poznańskiej, Lwowskiej i Łódzkiej, z których dwa, a mianowicie Pomorski i Poznański inspektorat wykazać się mogą poważnym dorobkiem kulturalnym w dziedzinie leśnictwa, o czym świadczyć może naogół zadawalniający stan lasów w b. dzielnicy pruskiej i sprzyjający dla kultury leśnej stosunek właścicieli lasów. Jaknajrychlejsze utworzenie inspektoratów leśnictwa w pozostałych Izbach ze stworzeniem dla nich stałych podstaw finansowych jest podyktowane interesami prywatnej własności leśnej i kultury gospodarczej kraju.
